

Ime i prezime:

Broj indeksa:

Datum: 06. februar 2017.

---

1. (3p) Koji od sledećih izraza su svojstvene funkcije operatora d/dx ? Šta su svojstvene vrednosti?

a) $x^2 \Rightarrow \frac{d}{dx}(x^2) = 2x$

b) $e^{-4x^2} \Rightarrow \frac{d}{dx}(e^{-4x^2}) = -8xe^{-4x^2}$

c) $3\ln(7x) \Rightarrow \frac{d}{dx}(3\ln(7x)) = \frac{3}{x}$

d) $e^{-x} \Rightarrow \frac{d}{dx}(e^{-x}) = -e^{-x} \Rightarrow$ svojstvena vrednost je -1

e) $e^{-ix} \Rightarrow \frac{d}{dx}(e^{-ix}) = -ie^{-ix} \Rightarrow$ svojstvena vrednost je $-i$

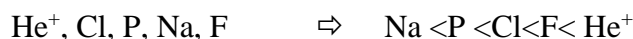
f) $\sin(ax) \Rightarrow \frac{d}{dx}(\sin(ax)) = a \cos(ax)$

g) $\cos(4x) + i\sin(4x) = e^{i4x} \Rightarrow \frac{d}{dx}(e^{i4x}) = 4ie^{i4x} \Rightarrow$ svojstvena vrednost je $4i$

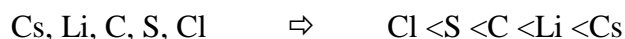
2. (2p) a) Objasniti činjenicu da je drugi jonizacioni potencijal kiseonika (35,15 eV) veći od drugog jonizacionog potencijala fluora (34,98 eV).

F^+ ima elektronsku konfiguraciju $1s^2 2s^2 2p^4$ pa se u drugoj jonizaciji uklanja elektron koji ima jako nepovoljnu kulonovsku interakciju a nema stabilizujuće interakcije izmene.

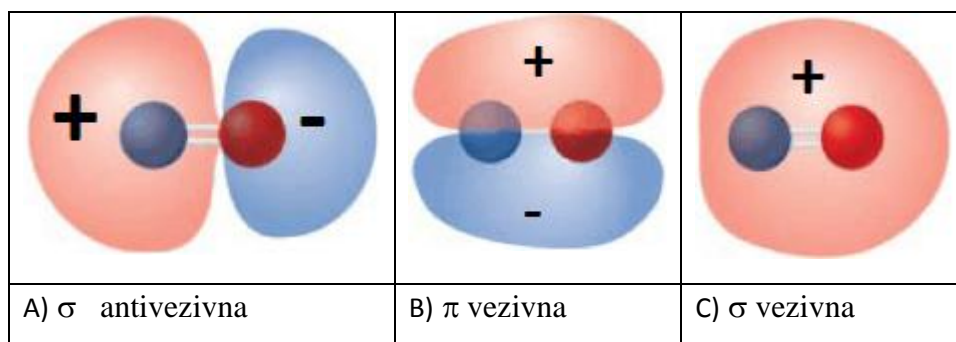
3. (1p) b) Na osnovu znanja o elektronskoj strukturi elemenata poredati sledeće supstance prema porastu oksidacione sposobnosti:

- (1p) c) Poredati sledeće supstance prema porastu redukcionne sposobnosti:

4. (1,5p) Slede tri valentne MO za molekul CO. Identifikujte ih kao σ ili π i navedite da li su **vezivne** ili **antivezivne**.

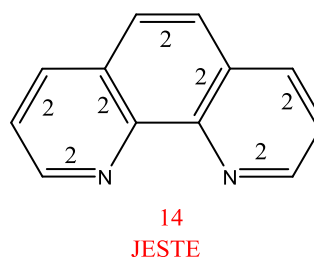
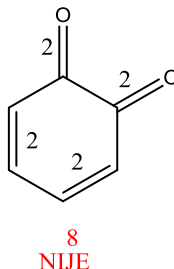
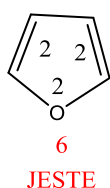
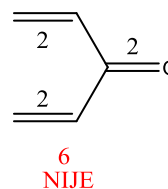
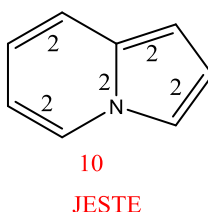
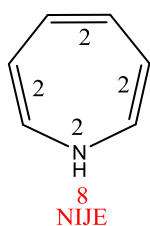

5. (8p) Primeniti Huckelovu teoriju na alilni sistem dat na slici ispod. Naći svojstvene vrednosti i svojstvene vektore(MO). Nacrtati ih. Popuniti dobijene orbitale odgovarajućim elektronima za slučaj alilnog katojna, radikala i anjona. Navesti HOMO I LUMO za svaki od slučajeva.

Dobili ste 4 strane skracenih materijala za Huckela. Detaljno rešenje je na Str 3.

6. (3p) a) Koliko π -elektrona ima u svakom od sledećih neutralnih molekula? Koji od njih su aromatični?

- (1p) b) Poredati po aromatičnosti furan, pirol i tiofen. **Kratko** obrazložiti odgovor.

Elektroni sa manje elektronegativnih elemenata više ulaze u delokalizaciju.

furan < pirol < tiofen

7. (2.5p) Napisati Slaterovu determinant za atom He. Razviti je. Pokazati šta se dešava kada dva elektrona zamene mesta.

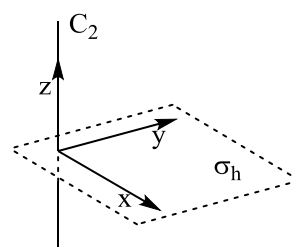
$$\Psi(\text{He}) = \frac{1}{\sqrt{2}} \begin{pmatrix} 1s_{\uparrow}(1) & 1s_{\downarrow}(1) \\ 1s_{\uparrow}(2) & 1s_{\downarrow}(2) \end{pmatrix} = \frac{1}{\sqrt{2}} (1s_{\uparrow}(1) \cdot 1s_{\downarrow}(2) - 1s_{\uparrow}(2) 1s_{\downarrow}(1))$$

$$\Psi_2(1,2) = 1s_{\uparrow}(1)1s_{\downarrow}(2) - 1s_{\uparrow}(2)1s_{\downarrow}(1) \xrightarrow{\text{zamena mesta elektronima 1 i 2}} \Psi_2(2,1) = 1s_{\uparrow}(2)1s_{\downarrow}(1) - 1s_{\uparrow}(1)1s_{\downarrow}(2) = -\Psi_1(1,2)$$

Talasna funkcija menja znak!

8. (3p) Upisati nedostajuće karaktere u tablicu karaktera za C_{2h} grupu koristeći osnovne funkcije date u desnim kolonama tablice. Kako se u C_{2h} grupi simetrije obeležava f_{xyz} orbitala?

C_{2h}	E	C_2	i	σ_h		
A_g	1	1	1	1	R_z	xy, x^2, y^2, z^2
B_g	1	-1	1	-1	R_x, R_y	xz, yz
A_u	1	1	-1	-1	z	
B_u	1	-1	-1	1	x, y	

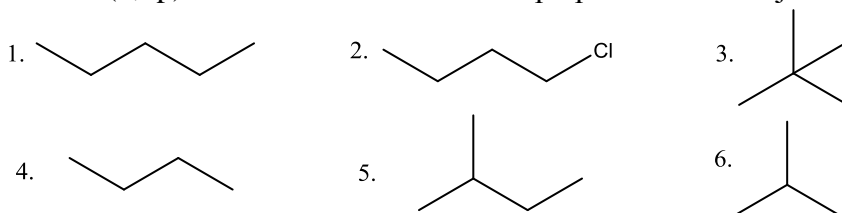

$$C_2 x = -x \quad i z = -z \quad i x = -x$$

$$\sigma_h z = -z \quad \sigma_h x = x \quad \sigma_h (x \cdot z) = x \cdot (-z) = -xz$$

xyz se može dobiti na više načina ($x \cdot y \cdot z$, $xy \cdot z$, $xz \cdot y$, $x \cdot yz$) i svi, naravno, daju isti rezultat: $xy \cdot z = A_g \cdot A_u = A_u$

9. (1,5p) Poređati sledeće molekule po porastu tačke ključanja:

$$6 < 4 < 3 < 5 < 1 < 2$$

10. (1,5p) Da li u sledećim rastvorima dolazi do građenja vodoničnih veza:

A) hloroform (CHCl_3)	DA	NE
B) aceton ($(\text{CH}_3)_2\text{C}=\text{O}$)	DA	NE
B) njihova smeša	DA	NE

11. (4p) Napisati da li su sledeći ligandi π -donori, π -akceptori ili samo σ -donori (CO , SCN^- , NH_3 , H_2O , PF_3 , 2,2'-bipiridin). Poređati Cl^- , O_2^{2-} , CO i NH_3 po jačini cepanja ligandnog polja (spektrohemijski niz liganada).

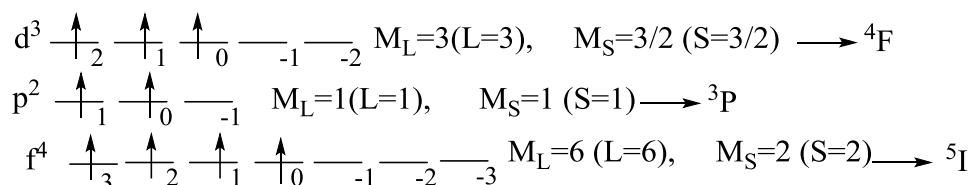
π -donori: SCN^- , H_2O

π -akceptori: CO , PF_3 , 2,2'-bipiridin

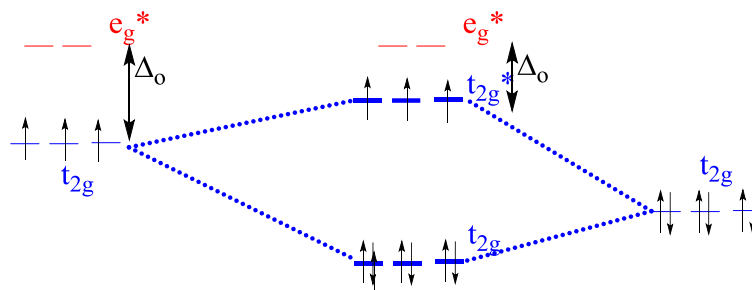
samo σ -donori: NH_3

12. (3p) Odrediti osnovni term za sledeće elektronske konfiguracije: d^3 (V), p^2 (C), f^4 (Nd).

13. (2p) Nacrtati MO dijagram koji pruža objašnjenje o tome kako π -donorski ligandi uticu na cepanje u oktaedarskom polju.

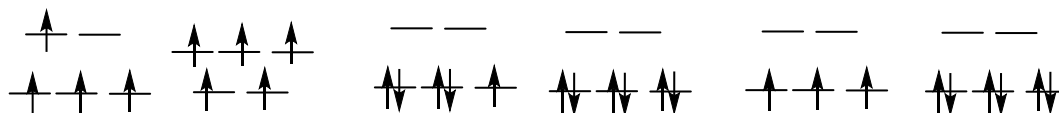
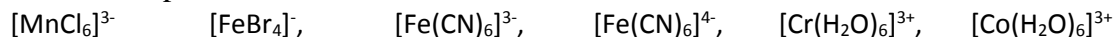

14. (2p) Koji od navedenih molekula spadaju u C_{2v} grupu simetrije?

1. Piridin ;   2. H_2CCl_2 ;   3. eten ;
4. $\text{H}_2\text{C=O}$;   5. $(\text{CH}_3)_2\text{NH}$ 6. etin

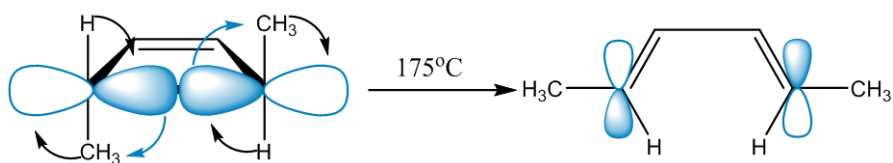
A) 1, 2, 4, 6;   B) 1, 3, 5;   **C) 1, 2, 4;**   D) 2, 3, 4;   E) 2, 4, 6;   F) 2, 4, 5, 6;   G) 1, 2, 4, 6

15. (4.5p) Napisati elektronsku konfiguraciju centralnog metalnog jona za sledeće komplekse:

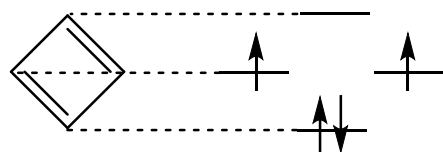

16. (2.5p) Eelektrociklične reakcije mogu teći i u *obrnutom* smeru. Predvideti proizvod sledećeg procesa(dopisati dvostruke veze i relativnu orijentaciju grupa) i objasniti stereospecifičnost pomoću odgovarajućih orbitala:

Pošto je reakcija pod termičkim uslovima, veza u ciklobutenu se raskida tako da se dobije HOMO diena(sa različito usmerenim orbitalama na krajevima).

17. (2p) Ciklobutadien je egzotični molekul čija elektronska struktura je i danas zanimljiva za proučavanje. U kontekstu jednostavne Huckelove teorije predvidite da li bi se za njega moglo očekivati singletno ili tripletno osnovno stanje. Da li su ova stanja Jahn-Teller aktivna?

U kontekstu jednostavne Huckelove teorije tripletno stanje bi trebalo da ima nižu energiju. Singletno stanje je degenerisano (može se napisati na više načina, pokušajte), i usled toga je Jahn-Teller aktivno. *Ozbiljniji proračuni pokazuju da singletno i tripletno stanje imaju blisku energiju (ovo nije bilo deo pitanja ☺)*

18. (3p) Data je tablica mikrostanja za f^2 konfiguraciju. Naći sve termine i odrediti najstabilniji.

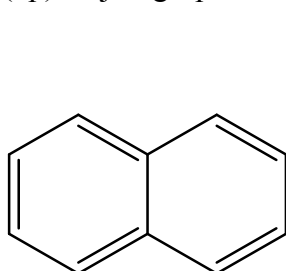
f^2	1	0	-1
6			
5			
4			
3			
2			
1			
0			
-1			
-2			
-3			
-4			
-5			
-6			

^1I , ^3H , ^1G , ^3F , ^1D , ^3P , ^1S . Osnovno stanje je ^3H .

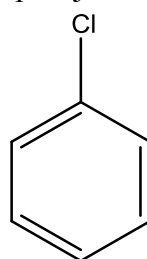
19. (2.5p) Data je gornja polovina tablice za mikrostanja koja pripadaju d^2 konfiguraciji. Popuniti je. (Ne traže se termini već da u svako polje ubacite odgovarajući broj mikrostanja)

d^2	1	0	-1
4		•	
3	•	• •	•
2	•	• • •	•
1	• •	• • • •	• •
0	• •	• • • • •	• •

20. (5p) Kojim grupama simetrije pripadaju sledeći molekuli?

D_{2h}

C_{2v}

$CHCl_3$

C_{3v}

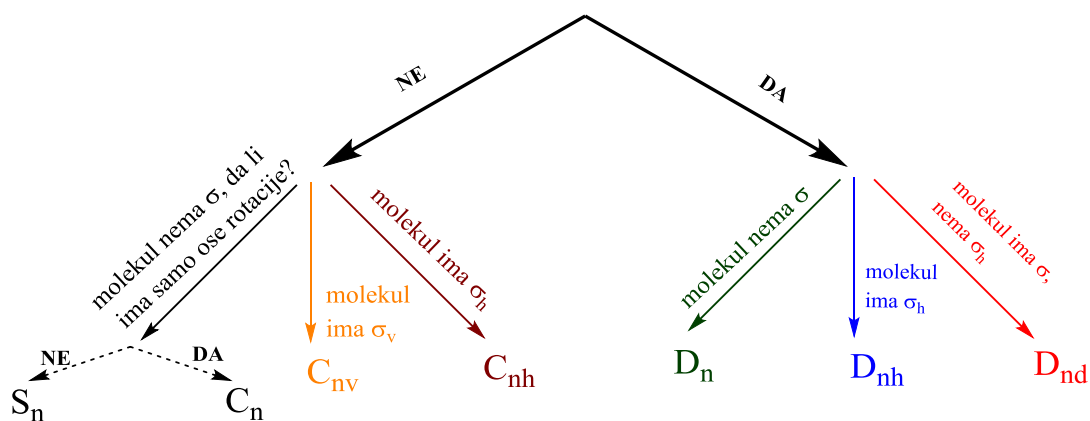
CH_2Cl_2

C_{2v}

CH_3Cl

C_{3v}

Pronaći osu najvišeg reda, C_n . Da li molekul ima n C_2 koje su normalne na C_n ?
(ako je glavna osa C_2 , treba da ima 2 C_2 koje su normalne, ako je glavna osa C_3 , treba da ima 3 C_2 , ...)

$[\text{FeF}_6]^{3-} \Rightarrow$ **slabo polje**, Osnovno stanje kompleksa: ${}^6\text{A}_{1g}$

Zabranjeni prelazi: svi

Osnovno stanje atoma: ${}^6\text{S}$

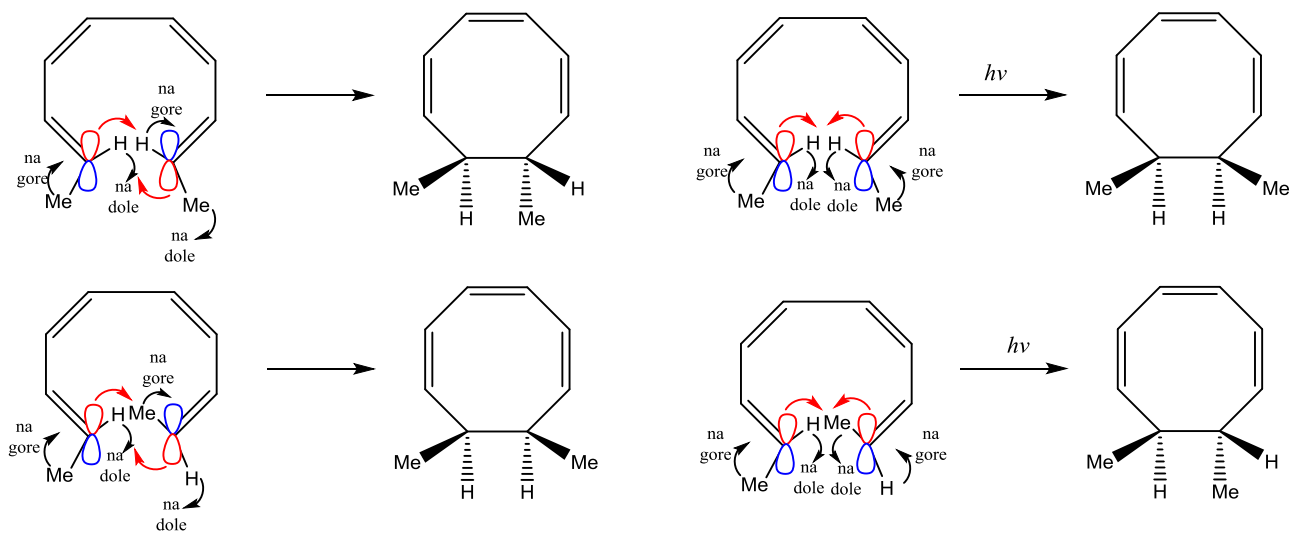
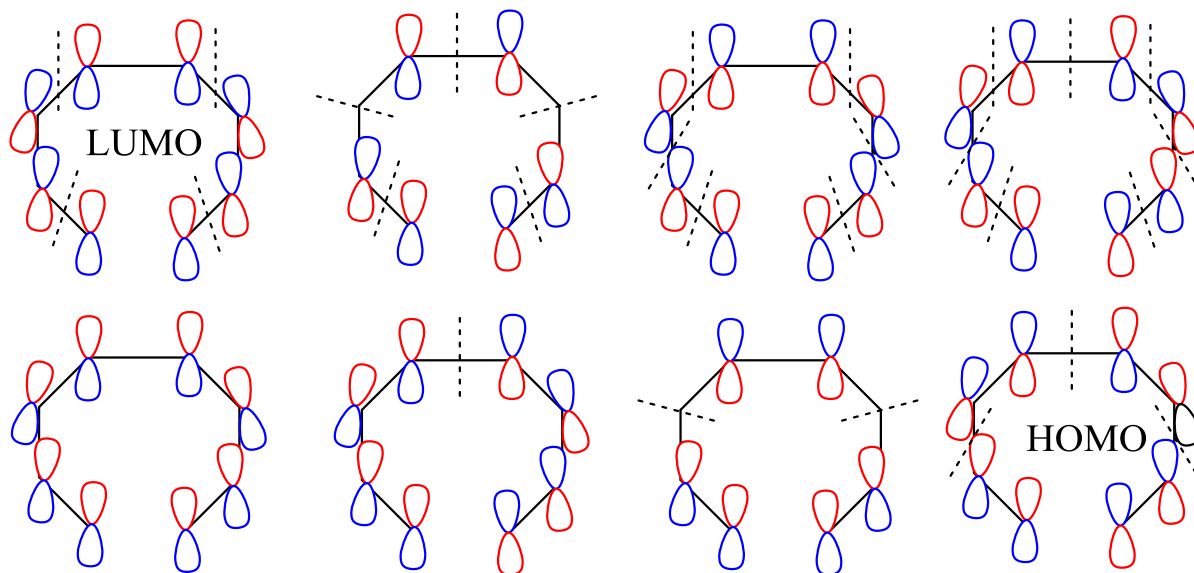
$[\text{Fe}(\text{CN})_6]^{3-} \Rightarrow$ **jako polje**, Osnovno stanje kompleksa: ${}^2T_{2g}$

Dozvoljeni prelazi: ${}^2T_{2g} \rightarrow {}^2A_{2g}, {}^2T_{1g}, {}^2T_{2g}, {}^2E_g, {}^2T_{1g}, {}^2T_{2g}, {}^2A_{1g}, {}^2E_g, {}^2A_{1g}, {}^2T_{2g}, {}^2E_g, {}^2T_{2g}, {}^2A_{2g}, {}^2T_{1g}, {}^2A_{1g}, {}^2E_g, {}^2T_{1g}, {}^2T_{1g}, {}^2E_g, {}^2T_{1g}, {}^2T_{2g}, {}^2A_{2g}, {}^2T_{1g}, {}^2E_g$

Zabranjeni prelazi: svi ostali

Dodatni zadaci:

- (7p) Predstaviti sve π -orbitale oktatetraena (na slici ispod imate skelet sa cvornim ravnima, koji treba da obojite da bi se video znak talasne funkcije) i na osnovu onih koje su odgovorne za reaktivnost pretpostaviti proizvode i objasniti selektivnost prikazanih reakcija (dopisati dvostruke veze i relativnu orijentaciju grupa):

2. (3p) Naći komutator sledećih matrica. $A = \begin{bmatrix} 0 & 1 & 0 \\ 1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 1 \end{bmatrix}, B = \begin{bmatrix} 1 & 1 & -1 \\ 1 & 1 & -1 \\ -1 & -1 & 1 \end{bmatrix}$

$$[A, B] = A \cdot B - B \cdot A = \begin{bmatrix} 0 & 1 & 0 \\ 1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 1 \end{bmatrix} \cdot \begin{bmatrix} 1 & 1 & -1 \\ 1 & 1 & -1 \\ -1 & -1 & 1 \end{bmatrix} - \begin{bmatrix} 1 & 1 & -1 \\ 1 & 1 & -1 \\ -1 & -1 & 1 \end{bmatrix} \cdot \begin{bmatrix} 0 & 1 & 0 \\ 1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 1 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 \end{bmatrix}$$

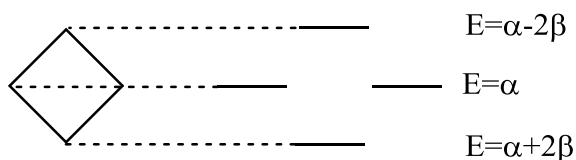
3. (6p) Naći svojstvene vrednosti za ciklobutadien Huckelovom metodom.

$$H = \begin{bmatrix} x & 1 & 0 & 1 \\ 1 & x & 1 & 0 \\ 0 & 1 & x & 1 \\ 1 & 0 & 1 & x \end{bmatrix} \Rightarrow \det \begin{bmatrix} x & 1 & 0 & 1 \\ 1 & x & 1 & 0 \\ 0 & 1 & x & 1 \\ 1 & 0 & 1 & x \end{bmatrix} = 0 = x \begin{bmatrix} x & 1 & 0 \\ 1 & x & 1 \\ 0 & 1 & x \end{bmatrix} - 1 \begin{bmatrix} 1 & 0 & 1 \\ 0 & 1 & x \end{bmatrix} - 1 \begin{bmatrix} 1 & 0 & 1 \\ x & 1 & 0 \end{bmatrix} =$$

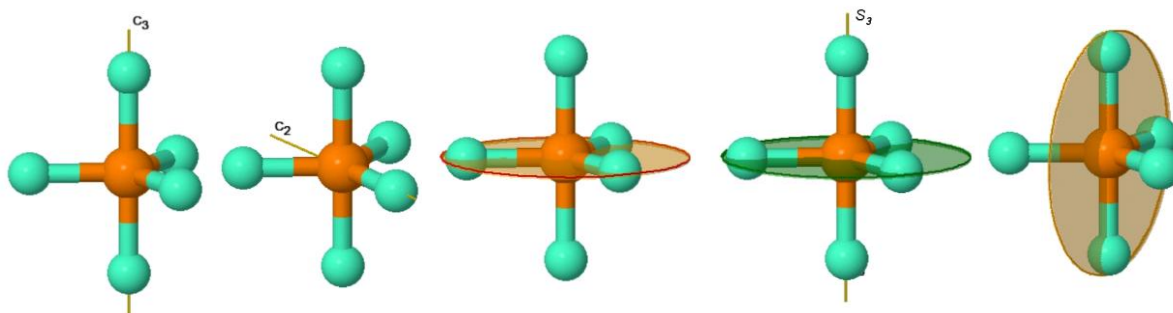
$$x(x(x^2 - 1) - 1(x - 0)) - 1(1(x^2 - 1) - 1(0 - 1)) - 1(1(1 - 0) + 1(x^2 - 1)) = x^4 - 4x^2 = x^2(x^2 - 4)$$

Svojstvene vrednosti su $x = 0, 0, \pm 2$, odnosno

4. (10p) Koje simetrijske reprezentacije obrazuju ligandi koji grade σ -vezu sa metalom u TBP okruženju? Sa kojim orbitalama sa metala će oni intereagovati?

Pomoć: aksijalne i ekvatorijalne ligande posmatrajte odvojeno (jer ne prelaze jedni u druge primenom operacija simetrije). Karakter vaše reprezentacije dobijate tako što posmatrate koliko orbitala ostaje na mestu nakon primene operacija simetrije.

D_{3h}	E	$2C_3$	$3C_2$	σ_h	$2S_3$	$3\sigma_v$	
A_1'	1	1	1	1	1	1	$x^2 + y^2, z^2$
A_2'	1	1	-1	1	1	-1	R_z
E'	2	-1	0	2	-1	0	$(x, y) \quad (x^2 - y^2, 2xy)$
A_1''	1	1	1	-1	-1	-1	
A_2''	1	1	-1	-1	-1	1	z
E''	2	-1	0	-2	1	0	$(R_x, R_y) \quad (xz, yz)$
Γ_{eq}	3	0	1	3	0	1	Orbitale liganda koje ostaju na mestu
Γ_{ax}	2	2	0	0	0	2	Orbitale liganda koje ostaju na mestu

Γ_{eq} (A_1' se može preklapati sa d_{z^2} i s orbitalama metala a E' sa parovima (p_x, p_y) i ($d_{x^2-y^2}, d_{xy}$))
 Γ_{ax} (A_1' se može preklapati sa d_{z^2} i s orbitalama metala a A_2'' sa p_z)

5. (3p) Hamiltonijan linearnog molekula komutira sa L_z , $[H, L_z] = 0$, i na osnovu

njegove svojstvene vrednosti se obeležavaju stanja $\Rightarrow$

M_L	0	± 1	± 2	± 3	...
stanje	Σ	Π	Δ	Γ	...

Takođe, $[H, \sigma_v] = 0^1$. Međutim, $[L_z, \sigma_v] \propto M_L$ i osim ako je $M_L = 0$ oni ne komutiraju. Koja od sledećih tvrdnji je tačna:

- a) Stanja se mogu obeležavati samo sa M_L
- b) Stanja se mogu obeležavati samo sa $\pm$
- c) Stanja se mogu obeležavati samo sa M_L , osim ako je $M_L = 0$, tada se mogu obeležiti i sa $\pm$
- d) Stanja se mogu obeležavati samo sa $\pm$, osim ako je $M_L = 0$, tada se mogu obeležiti i sa M_L
- e) Stanja se mogu obeležavati sa M_L ili $\pm$, ne sa oba, osim ako je $M_L = 0$, kada mogu sa oba
- f) Stanja se uvek mogu obeležavati sa M_L ili $\pm$, ne sa oba
- g) Stanja se uvek mogu obeležavati sa M_L i $\pm$

Stanja linearnih molekula se obeležavaju apsolutnom vrednošću M_L , osim Σ stanja kod koga je $M_L = 0$, i kod koga se koristi i $\pm$ (Σ^+ i Σ^-). Kada postoji centar inverzije, dodaje se (g,u).

6. Izvesti sve termine za p^4 konfiguraciju. Naći osnovni term.

p^4 ima iste termine kao p^2 . Materijali sa vežbi (vezbe_THV_4_i_5.pdf, str 22-23)

¹ σ_v je ravan koja sadrži osu molekula (svojstvene vrednosti su + i -, prema tome da li ψ menja znak pri refleksiji)